

ИЗВЕШТАЈ О ПРЕГЛЕДУ И ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Дела Јасунари Кавабате, Казуа Ишигуроа и Харуки Муракамија и њихов допринос међукултурној комуникацији Јапана и Србије

кандидаткиње Светлане Грубор

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовao комисију:
26. јун 2020. године, Наставно-научно веће Филолошког факултета у Београду

САСТАВ КОМИСИЈЕ

1. Ментор: др Љиљана Марковић, редовни професор, Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Јапанологија
2. др Марина Јовић Ђаловић, ванредни професор, Филолошки факултет Универзитет у Београду
Ужа научна област: Јапанологија
3. dr Joseph Haldane, редовни професор
Ужа научна област: Студије културе

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име, име једног родитеља, презиме	Светлана, Вуле, Грубор
Датум и место рођења	5. новембар 1983, Аранђеловац, Србија
Наслов мастер рада	<i>Симболизам у романима Маргарет Дребл „Кавез за птице“ и „Ледено доба“</i>
Датум и место одбране мастер рада	2012, Филолошки факултет, Београд
Научна област из које је стечено академско звање мастер	Енглеска књижевност

III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Дела Јасунари Кавабате, Казуа Ишигуроа и Харуки Муракамија и њихов допринос међукултурној комуникацији Јапана и Србије

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација *Дела Јасунари Кавабате, Казуа Ишигуроа и Харуки Муракамија и њихов допринос међукултурној комуникацији Јапана и Србије*, кандидата Светлане Грубор, обухвата 168 компјутерски штампаних страница, а подељена је на следећа поглавља: 1. Увод (стр. 1–4); 2. Међукултурна комуникација (5–42); 3. Јасунари Кавабата у међукултурној комуникацији Јапана и Србије (43–91); 4. Казуо Ишигуро у међукултурној комуникацији Јапана и Србије (92–111); 5. Харуки Мураками у међукултурној комуникацији Јапана и Србије (112–143); 6. Заступљеност Јасунари Кавабате, Казуа Ишигуроа и Харуки Муракамија у српској штампи и интернету (144–149); 7. Закључак (150–154); Списак литературе садржи 215 библиографских јединица (155–167); Биографија (168).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација Светлане Грубор бави се проблемима везаним за утицај који имају дела писаца Јасунари Кавабате, Казуа Ишигуроа и Харуки Муракамија и њиховим доприносом међукултурној комуникацији Јапана и Србије. Текст дисертације подељен је на седам поглавља.

У првом, уводном поглављу, дефинишу се предмет и циљеви истраживања: стваралаштво Кавабате, Ишигуроа и Муракамија, као и библиографија радова о њиховом утицају на културу Србије; мотиви који повезују српску и јапанску духовност, с једне стране очување традиције, с друге мотив несталности и непостојаности; феномен утицаја Кавабате, Ишигуроа и Муракамија на српску културу откривањем и анализирањем процеса који су основ међукултурне комуникације у њиховом стваралаштву. На основу тога структуриране су и формулисане хипотезе овог истраживања чија се суштина огледа у томе да је целокупни опус Кавабате, Ишигуроа и Муракамија, посебно поједина њихова дела, чврсто утемељен у међукултурној комуникацији јапанске и српске културе. Утицај Кавабате, Ишигуроа и Муракамија на историјски процес упознавања, разумевања и прихватања јапанске културе од непроцењивог је значаја за српску културу. Од изузетне важности је и показати да постоје промене у перцепцији и обликовању схватања јапанске културе које су директан и упечатљив одраз сензибилитета ликова и догађаја у њиховим делима. Наглашава се да ће примарна бити идентификација конкретних аспеката утицаја стваралаштва сваког аутора појединачно. Посебно ће се истражити и анализирати традиција и иновације у делима Кавабате и Ишигуроа као и традиција и рушење традиције у делу Муракамија и традиционална јапанска естетика у свакодневном животу приказана у њиховим делима.

У другом поглављу представљене су теоријске основе међукултурне комуникације са прегледом проблема који се могу јавити у приступу или њеној реализацији са аспекта глобализацијских процеса савременог света. Обезбеђен је увид у дефинисање појма међукултурне комуникације и основних форми комуникативног процеса. Разматрани су нивои међукултурне комуникације као и разлике између висококонтекстуалних и нискоконтекстуалних култура, њихов однос и имплементација

у међукултурној комуникацији. Разматрана је суштина међукултурне компетенције и њених компоненти. Структура психолошког конструкта међукултурне компетенције, културне вредносне оријентације, а посебно, интеракција језика и културе као део међукултурне компетенције, били су у фокусу истраживања. Перцепција невербалне комуникације и покушај стварања чврсте матрице различитих нивоа комуникације са прецизним уочавањем међукултурних баријера. Посебно су анализирани елементи муђукултурне компетенције Јапанаца и зналачки акцентоване компоненте међукултурне компетенције. Наглашено је да су у самој бити концепта међукултурне компетенције толеранција, етнички идентитет, перцептивно-комуникативна компетенција, као и негативне компоненте чијим кориговањем се повећава ниво међукултурне компетенције. Од изузетног значаја за ову тезу било је истраживање усмерено на идентитет учесника у међукултурној комуникацији са посебним нагласком на разумевању мистичних и егзотичних елемената који су скривени у сваком слоју идентитета личности у Јапану. У фокусу истраживања је јапански идентитет, како традиционални тако и савремени, његове основе, новине, компоненте и проблеми који га прате. Појашњен је концепт дуга у јапанској етичкој традицији који је српским читаоцима на први поглед неразумљив, али ипак, по мишљењу кандидаткиње, можда и превише близак српском односу према отаџбини, породици и части.

Треће поглавље посвећено је стваралаштву Кавабате и његовом утицају на међукултурну комуникацију Јапана и Србије. Разматране су две супростављене стране у његовим делима – традиционални Јапан и модерна култура. Анализиран је значај његовог дела за разматрање друштвених, језичких и културолошких промена кроз које је пролазило јапанско друштво у процесу убрзане модернизације. У овом поглављу је показано да су слике природе и ствари у његовим делима значајне карике у међукултурној комуникацији са Јапаном. Култ природе у јапанској култури веома је прихватљив и разумљив читаоцима из Србије јер су и стари Словени обожавали природу. Створили су бројне култове као што су духови воде, шума, поља, светих извора, брда и др. Они могу пронаћи релацијски однос према јапанском феномену - *ками* који живе у свим природним облицима, на пример у великој планини, у камену, у усамљеном дрвету, у цвету и сличним непоновљивостима природе. Кроз слике ствари и перцепцију пролазности протеже се снажно везивно средство међукултурне комуникације Јапана и Србије. Корен тог везивног ткива је однос Кавабате према лепоти. У резултатима истраживања инсистира се на важности рефлексije естетских и етичких идеала као највећој спони далеких и различитих култура. У овом поглављу стваралаштво Кавабате интерпретирано је кроз класичне јапанске естетске категорије, истицањем тежње за лепотом осећања дирљиве меланхолије (*моно-но аваре*), осећања усамљености и пролазности (*саби*), осећања једноставности и скромности (*ваби*) и осећања тајанственог и недокучивог (*југен*). Он налази уточиште у лепоти пролазности (*фурју*) и као трајни елемент своје фикције истиче (*геидо*) - једноставно спајање естетских, културних, религиозних и историјских вредности. Сви ови елементи карактеришу стваралаштво овог самобитног аутора који није имао аналогије ни на Истоку ни на Западу. Кандидаткиња истиче да кроз призму културног сензибилитета Србије пролази светлост која избија из неких слојева Кавабатиног дела ширећи осећај невероватног спокојства и хармоније. Мултидимензионалност у делима Кавабате израња из односа и осећања према окружењу, према човеку и природи, према пролазности и другом невидљивом свету. У овом поглављу се указује на основна обележја његовог рада као што су свежина и експресивност метафора, усредсређивање пажње на нијансе људских осећања и емоција која су била проглашена иновативним у то време.

У четвртом поглављу разматрано је како се доживљавају и апсорбују слике аутентичног универзума који је у својим делима створио Казуо Ишигуро и огромни допринос међукултурној комуникацији у најширем значењу те речи. Он је рођен у Јапану, а одрастао је у Британији тако да његови романи не познају границе, обухватају све континенте и све епохе и тако лакше остварују међукултурну комуникацију. Његова стална повезаност са културом Јапана са једне стране и космополитски карактер, захваљујући коме има константну заинтересованост за културу Запада, чине га посебним и једниственим писцем који је 2017. године добио Нобелову награду. У овом поглављу показано је да Ишигуро својим животом литерарног аутора и својим делом представља живи и најбољи пример међукултурне комуникације између две културе тако различите и удаљене као што су културе Запада и Јапана, а може се слободно додати и културе Јапана и Србије. Кандидаткиња указује на то да Ишигуро у својим романима велике емоционалне снаге пише о историји, оданости, традицији, али најупечатљивије пише о избору сопственог живота својих јунака, о њиховим емоцијама, срећи и патњи, љубави и болу. Уметност и права љубав у његовој визији будућности отварају простор за мирно прихватање и разумевање људског бића као дела природе. Суочавање са страхом којим ветар пролазности ковитла у души његових јунака, али и умирује њихове стрепње и надања. Посебно су разматрани јапански елементи у делима Ишигуроа као што су перцепција простора и времена, традиционална естетика и митологија и елементи јапанске традиционалне етике- *гири* и *бушидо*. Анализирани су и елементи јапанског идентитета који су присутни у изградњи ликова у његовим делима, као и рецепција његовог стваралаштва у светлу глобализације културе и његовог значаја у српској културној средини.

Петом поглавље кандидаткиња посвећује разматрању међукултурне комуникације остварене суштином стваралаштва Муракамија. Анализиран је капацитет његових карактеристичних, надреалних и магичних дела у функцији максимизирања међукултурне комуникације у различитим областима културе: историји, филозофији, традицији, науци, музици, ликовној уметности и архитектури. Интертекстуалност у делима Харуки Муракамија учвршћује свеобухватност и космополитизам из којих извире уметничка и животна снага његове фикције. У овом поглављу наглашена је фасцинантна перцепција Муракамијевих паралелних светова кроз сензитивност српских читалаца у романима „Хроника птице навијалице“, „1Q84“ и „Норвешка шума“. Улога Муракамија у формирању културних образаца и модела значајних у глобалном међукултурном дијалогу и анализа комуникативних фактора и догађаја пронађеним у делима писца. Анализиран је и *Мураками феномен* који није везан само за књижевност, већ прераста у социјални феномен који се шири по целом свету. И у Србији, популарност Муракамија мери се у хиљадама продатих књига. Потрага за идентитетом, поремећај вишеструке личности, отуђеност, усамљеност, неинвентивност, проблеми савременог друштва, као и његово целокупно дело, посматрани су кроз мултипризматичну визуру српских читалаца.

У шестом поглављу представљени су и анализирани резултати спроведеног интернет истраживања које је обухватило појављивања у српским штампаним медијима и појављивања на српском интернету ова три писца. Истраживање присуства у српској штампи обухвата период од почетка 2003. године до краја 2019. године. Овим истраживањима кандидаткиња је потврдила велику заступљеност ових писаца у српској штампи и српском интернету. Кандидаткиња на основу тога закључује да се може говорити о изузетној важности ових писаца за међукултурни дијалог Јапана и Србије, као и о израженом и софистицираном садржају овог дијалога и других аспеката

међукултурне комуникације две земље и нације, засноване на делима ових великих писаца. Ти резултати потврђују огромну улогу међукултурне комуникације Јапана и Србије која је заснована на књижевним основама при чему су Кавабата, Ишигуро и Мураками повезница две удаљене културе. То је илустративни егзамплар много ширих културних консеквенци стварне међукултурне комуникабилности дела ова три писца, али и култура Јапана и Србије..

У седмом, закључном поглављу, резимирани су резултати истраживања дисертације и остварена синтеза свеукупних резултата и њихова интеграција у циљу конкретне интерпретације остварених задатака. Доказане су полазне хипотезе и потврђено да је механизам интеркултуралне комуникације веома изражен у прихватању уметничких текстова Кавабате, Ишигуроа и Муракамија. Анализиран је однос традиције и савремености који се тематски провлачи кроз дела сва три аутора и закључено да је њихов опус омогућио да се међукултурни дијалог са нивоа традиционалних друштава и вредности у Јапану и Србији пренесе на процес преласка јапанске и српске културе у домен савремености. То је кључ за разумевање утицаја њиховог стваралаштва на процесе међукултурне комуникације Јапана и Србије.

VI СПИСАК НАУЧНИХ РАДОВА

1. Grubor, S. (2019). YASUNARI KAWABATA AND NEO-SENSUALISM IN JAPANESE LITERATURE ON THE SILK ROAD, *The Journal of International Civilization Studies* Volume IV/ Issue II, pp. 213-225.
2. Алексић, С., Софронијевић, А., Марковић, Љ., Дигиталне библиотеке и архиви Јапана : подршка развоју ефикасне привреде и савременог друштва // Дигиталне библиотеке и дигитални архиви, / уредници Александра Вранеш, Љиљана Марковић. - Београд : Филолошки факултет, 2015.
3. Грубор, С., Природа у делима Јасунари Кавабате // Баштина, вол. 51, – Институт за српску културу Приштина са седиштем у Лепосавићу, 2020.
4. Софронијевић, А., Грубор, С., Културне везе Србије и Јапана: Интернет истраживање// // Баштина, вол. 51, – Институт за српску културу Приштина са седиштем у Лепосавићу, 2020.

VII ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Циљ дисертације Светлане Грубор- да се докаже поузданост хипотезе о утицају Кавабате, Ишигуроа и Муракамија на историјски процес упознавања, разумевања и прихватања јапанске културе са истицањем значаја који су поједина дела ових писаца имала за српску културу- у потпуности је остварен. Доказане су полазне хипотезе и потврђено да је механизам интеркултуралне комуникације веома изражен у прихватању уметничких текстова Кавабате, Ишигуроа и Муракамија. То доприноси да

се могу лакше разумети њихов феномен у светској култури и сви аспекти њиховог присуства у српском културном простору. Кандидаткиња закључује да из тога произилази снажан утицај њиховог стваралаштва на процесе међукултурне комуникације Јапана и Србије. Структура дисертације осмишљена је тако да је сваком од тројице писаца посвећено посебно поглавље што је омогућило кандидаткињи да посвети изузетну пажњу тумачењу утицаја естетских и етичких принципа на понашање и друштвене односе у савременом Јапану. Посебне вредности дисертације представљају идентификација и анализа вредносних система и главних нормативних облика традиционалног Јапана у делима ових писаца као и истицање значаја обавеза и дужности у јапанском етосу исказаних кроз дуг *он*, дуг *гиму* и дуг *гири*. На тај начин омогућено је сагледавање механизма међукултурне комуникације кроз бит стваралаштва Кавабате, Ишигуроа и Муракамија као стуб тумачања јапанске културе и њеног утицаја. Доказано је да постоје промене у перцепцији и обликовању схватања јапанске културе као упечатљив одраз сензибилитета ликова и догађаја у њиховим делима. У закључним разматрањима су резимирани резултати истраживања дисертације и остварена синтеза свеукупних резултата и њихова интеграција у циљу конкретне интерпретације остварених задатака.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

На основу *“Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду”* и налаза у извештају из програма „iThenticate“, којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације **„Дела Јасунари Кавабате, Казуа Ишигуроа и Харуки Муракамија и њихов допринос међукултурној комуникацији Јапана и Србије”** аутора Светлане Грубор, констатујем да је утврђено подударане текста дозвољено у складу са Чланом 9. Правилника.

На основу изнетог, а у складу са ставом 2 Члана 8. *„Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду“*, изјављујем да извештај указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

Докторска дисертација Светлане Грубор представља озбиљно и свеобухватно истраживање са несумњивим научним доприносом. Кандидаткиња је показала изразиту систематичност, логичност и убедљивост у излагању и тумачењу резултата свог истраживања базираних на теоријски чврсто утемељеној анализи којом је дошла до читавог низа вредних увида и закључака. Изражена самосталност у просуђивању и закључивању довела је до резултата који у потпуности кореспондирају са постављеним циљевима и задацима. Текст дисертације је добро структурисан са уверљивим аргументима и ваљаним закључивањем и излагањем које се одликује конкретним и јасним научним језиком и стиллом.

IX ПРЕДЛОГ

На основу свега изложеног, сматрамо да је Светлана Грубор обрадом теме под насловом *Дела Јасунари Кавабате, Казуа Ишигуроа и Харуки Муракамија и њихов допринос међукултурној комуникацији Јапана и Србије* спровела темељно, опсежно и иновативно истраживање, чији су резултати од несумњивог значаја за српску јапанологију, као и за студије културе. Због тога предлажемо Наставно-научном већу Филолошког факултета да ову докторску дисертацију прихвати, а кандидаткињи одобри приступ усменој одбрани рада.

Чланови комисије:

др Љиљана Марковић, редовни професор

др Марина Јовић Ђаловић, ванредни професор

dr Joseph Haldane, редовни професор

Београд, јул 2020. године